

अक्षर वाङ्मय

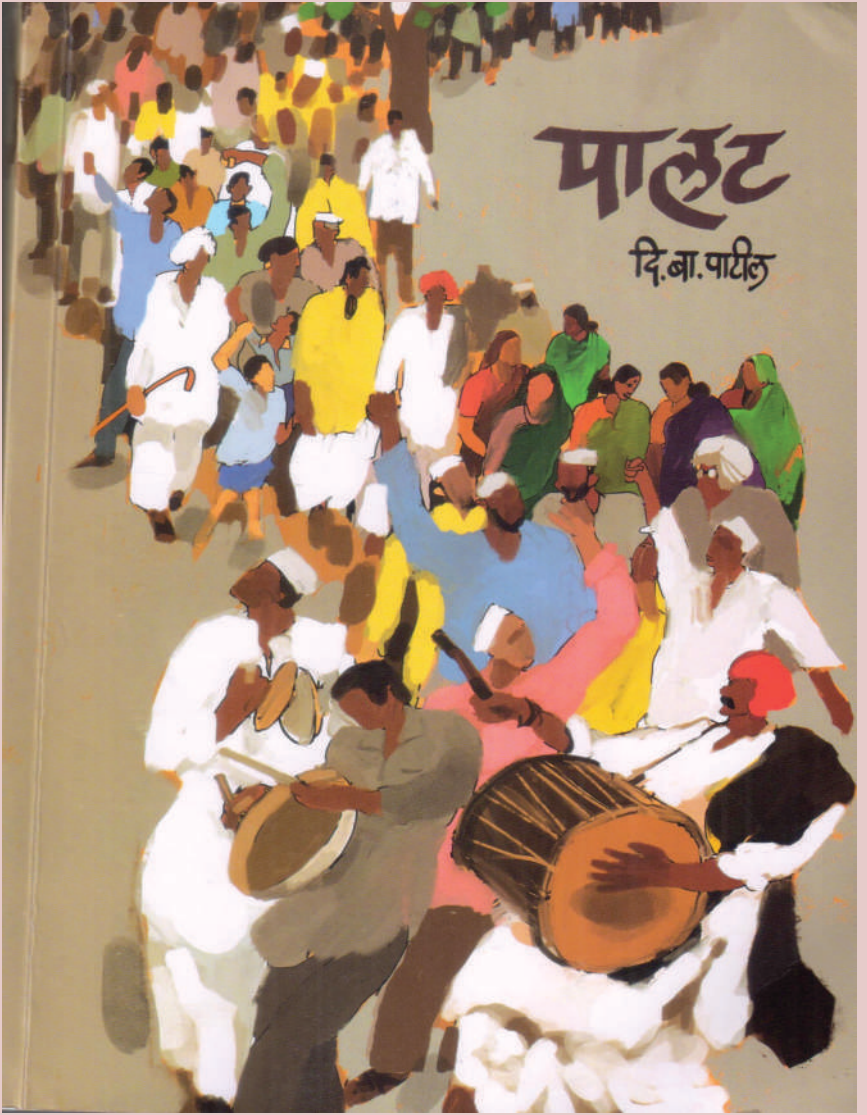
अंक : ६५

वर्ष : सतरावे

जुलै-ऑगस्ट-सप्टेंबर २०२६

अंक : पहिला

संपादक
डॉ. नानासाहेब सूर्यवंशी

पुरातन काळापासून या देशातील धर्मसत्ता आणि राजसत्ता विशिष्ट लोकांच्या हाती होती. त्या व्यवस्थेला आव्हान देणे सर्वसामान्यांना शक्यच नव्हते. म्हणूनच दि. बा. पाटील यांच्यासारखे लेखक या व्यवस्थेला आव्हान देणारी 'पालट' सारखी कादंबरी लिहितात, तेव्हा ती निश्चितच लक्षणीय ठरते. या कादंबरीतल्या नवतरुणाची धडपड मनोवेधक अशीच आहे. वास्तव जीवना-नुभवाचे समिश्र दर्शन हे या कथानकातील बलस्थान आहे.

— डॉ. रवींद्र ठाकूर

पालट

दि. बा. पाटील

किंमत रु. ६०० /-

भ्रमणध्वनी : ९१५८१५५५५१

प्रकाशक :

शब्दशिवार प्रकाशन

मंगळवेढा, जि. सोलापूर

भ्रमणध्वनी : ९४२३०६०११२

आर. एन्. आय. फॉर इंडिया नवी दिल्ली
र. नं. - MAHMAR-36829-2010

ISSN – 2229-4929
UGC Approved and
Peer Reviewed Journal

अक्षर वाङ्मय

अंक : ६५

वर्ष : सतरावे अंक : पहिला

जुलै-ऑगस्ट-सप्टेंबर २०२६

संपादक

डॉ. नानासाहेब सूर्यवंशी

कार्यकारी संपादक

डॉ. शिवाजीराव देशमुख

मार्गदर्शक

डॉ. अरुण प्रभुणे

संपादक मंडळ

डॉ. विजय वारकड

डॉ. रत्नाकर बेडगे

डॉ. दीपक चिह्मवार

डॉ. अंजली मस्करेन्हस

अमेरिकेतील समन्वयक

रमेश देशपांडे • सोनाली जांभेकर

प्रकाशक : सौ. रेखाताई नानासाहेब सूर्यवंशी, प्रतीक प्रकाशन,
'प्रणव', रुक्मे नगर, थोडगा रोड, अहमदपूर ४१३५१५.

मुद्रक : श्री जे प्रिंटर्स, प्रा.लि., १४१६, सदाशिव पेठ, पुणे-४११ ०३०
साहित्य व वर्गणी पाठविण्याचा पत्ता : डॉ. नानासाहेब सूर्यवंशी
'प्रणव', रुक्मे नगर, थोडगा रोड, अहमदपूर, ता. अहमदपूर
जि. लातूर ४१३५१५. भ्रमणध्वनी : ९४२३६५५८४९
E-mail : suryawanshinanasaheb67@gmail.com.

वार्षिक वर्गणी : रु. ५००/-

पंचवार्षिक वर्गणी : रु. २०००/-

द्विवार्षिक वर्गणी : रु. ९००/-

अंकाचे मूल्य : रु. १२५/-

* महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाने या नियतकालिकाच्या प्रकाशनार्थ अनुदान दिले असले तरी या नियतकालिकातील लेखकांच्या विचारांशी मंडळ व शासन सहमत असेलच असे नाही.

* या अंकातील लेखांतून व्यक्त झालेल्या लेखकांच्या मतांशी संपादक, संपादक मंडळ, प्रकाशक व मुद्रक सहमत असतीलच असे नाही.

R. N. I. FOR INDIA New Delhi
R. No. – MAHMAR-36829-2010

ISSN – 2229-4929
UGC Approved and
Peer Reviewed Journal

AKSHAR WANGMAY

ISSUE : 65

Year : 17 Volume 1

July-August-September 2026

Editor-in-Chief

Dr. Nanasaheb Suryawanshi

Executive Editor

Dr. Shivajirao Deshmukh

Advisor

Dr. Arun Prabhune

Editorial Board

Dr. Vijay Warkad

Dr. Deepak Chiddarwar

Dr. Ratnakar Bedge

Dr. Anjali Mascarenhas

U.S.A. Coordinator

Ramesh Deshpande • Sonali Jambhekar

Publisher : Sou. Rekhtai Nanasaheb Suryawanshi, Pratik Prakashan,
'Pranav', Rukme Nagar, Thodga Road, Ahmedpur 413515

Printer : Shri. J. Printers Pvt.Ltd. 1416, Sadashiv Peth, Pune 411 030

Address for sending articles and fees : Dr. Nanasaheb Suryawanshi
'Pranav', Rukme Nagar, Thodga Road, Ahmedpur 413515

District : Latur

Mobile phone : 9423655841

E-mail : suryawanshinanasaheb67@gmail.com

Subscription Rates Yearly : Rs. 500/-

Five Years : Rs. 2000/-

Two years : Rs. 900/-

Current Volume : Rs. 125/-

* Maharashtra State Literary and Cultural Board has granted funds for the Publication of this Journal. But Maharashtra State Literary and Cultural Board has not been responsible for writers opinion in this Journal.

* The content and opinions expressed in the articles are the views of the authors and do not necessarily reflect the views and opinions of the periodical's Editorial Board, publisher or the advisor. The authors are solely responsible for the facts and accuracy of the content of the articles.

अनुक्रम

- संपादकीय ----- ०४
- मुखपृष्ठाविषयी ----- ०७
- मी हे पुस्तक का लिहिलं? ----- १४
प्रा. इंद्रजित भालेराव
- एक दिवस लिहित लिहितच मी जाईन! ----- १९
डॉ. सुधीर रसाळ
- सत्यशोधक चळवळ : पार्श्वभूमी, भूमिका आणि वर्तमानप्रस्तुतता -- २२
डॉ. सुधाकर शेलार
- चंद्रशेखर कबारांच्या 'चाफा' या नाटकाची
मिथकीय चिकित्सा ----- ३२
डॉ. संजय मेख्री
- मराठी पत्रकारितेतील 'विकास'वाट 'साधना' साप्ताहिक ----- ३९
योगेश बोराटे
- मराठी गझल क्षेत्रातील माझी वाटचाल ----- ४८
डॉ. अविनाश सांगोलेकर
- ऋषितुल्य ज्ञानसाधकाचे भावदर्शन 'ऊब ही महीतली' ----- ६०
डॉ. सुरेश सावंत
- किताब-ए-नवरस : भाषांतर व आकलन ----- ६७
डॉ. लतिका जाधव

- 'एक भारत तीन चुली' :
ग्रामीण कष्टकरी स्त्रियांच्या दुःखाची कहाणी ----- ७१
डॉ. वंदना महाजन
- समकालीन ग्रामजीवनाचा विविधांगी व आस्थेवाईक वेध 'वाळसरा'
डॉ. यादव सूर्यवंशी ----- ८५
- 'पन्हेड' कादंबरीतील खानदेश संस्कृतीचे दर्शन ----- ९१
डॉ. रमेश सूर्यवंशी
- कविता ----- ९५
डॉ. आशा आंभोरे
- 'अक्षरवाङ्मय'चे नूतन व नूतनीकरण केलेले वर्गणीदार ----- ९७
- संपादक मंडळ ----- १००

‘अक्षर वाङ्मय’ चीवर्गणी मनीऑर्डर / धनादेश / धनाकर्ष संपादक
‘अक्षर वाङ्मय’ या नावे किंवा मेल ट्रान्सफरने वर्गणी जमा करावयाची
असल्यास भारतीय स्टेट बँक शाखा, अहमदपूर, जि. लातूर
येथे जमा करावी.

खाते: संपादक ‘अक्षर वाङ्मय’ खाते क्र. ३६८३२८४६७५६

IFSC बँक क्र. SBIN - 0020041 या बँकेतील

अक्षर वाङ्मय खाते क्र. ३६८३२८४६७५६

वार्षिक वर्गणी रु. ५००/-

द्विवार्षिक वर्गणी रु. ९००/-

पंचवार्षिक वर्गणी रु. २०००/-

गुगल पे नं.- ९४२३६५५८४९

संपादकीय

‘अक्षर वाङ्मय’च्या १७ व्या वर्षाचा हा प्रारंभीचा अंक. म्हणता म्हणता ६४ अंक प्रकाशित करून झाले! आताचा हा ६५ वा अंक! प्रत्येक अंक प्रकाशित करताना आम्हाला अतीव समाधान वाटत आले आहे. आणि ज्या अर्थी वाचक सभासदांची संख्या कायम वर्धीष्णू राहत आली आहे त्या अर्थी ‘अक्षर वाङ्मय’चा प्रत्येक अंक वाचताना वाचकांनाही समाधान वाटत आले असले पाहिजे असे आम्ही समजतो. अंगीकृत कार्याची घेतली जाणारी अशी दखल पुढील अंक प्रकाशित करण्यासाठी संपादकांना निश्चितच उत्साह देणारी असते.

‘अक्षर वाङ्मय’चा सदर अंक नेहमी प्रमाणेच लेख आणि परीक्षणे घेऊन आला आहे. प्रत्येक अंकाचे सुंदर मुखपृष्ठ आणि त्या लक्षवेधक मुखपृष्ठाचे मर्म उलगडून दाखवणारी मुखपृष्ठकथा हे एक आमच्या ‘अक्षर वाङ्मय’चे वैशिष्ट्य राहत आले आहे. सदर अंकाची मुखपृष्ठकथा मुखपृष्ठाच्या सौंदर्याचे रसग्रहण करणारी, चित्रामागील विज्ञान लक्षात आणून देणारी आणि मराठी वाचकांना कदाचित न ऐकलेल्या लोककथेला समोर आणणारी आहे.

प्रा. इंद्रजित भालेराव यांनी लिहिलेले ‘ऊब ही महीतली’ हे पुस्तक गुरुवर्य सुधीर रसाळ सरांच्या समीक्षात्मक कार्याचे विश्लेषण करणारे आहे. संभाजीनगर येथे संपन्न झालेल्या या पुस्तक प्रकाशन सोहळ्याच्या प्रसंगी प्रा. भालेराव यांनी व्यक्त केलेले मनोगत आम्ही या अंकात प्रसिद्ध करू शकत आहोत. त्याच प्रसंगी आदरणीय रसाळ सरांनी त्यांच्या वयाच्या ९२ व्या वर्षी जे मौलिक विचार प्रकट केले त्या विचारांचे शब्दरूप आम्ही सदर अंकात वाचकांसाठी

प्रसिद्ध करू शकत आहोत याचा आम्हाला आनंद होतो आहे. प्रा. भालेराव यांचा लेख आणि डॉ. सुधीर रसाळ सरांचे विचार प्रकट करणारा लेख हे अंकाची मूल्यात्मकता वाढवणारे आहे.

सदर अंकातील डॉ. सुधाकर शेलार यांचा वैचारिक लेख समाजाला अंतर्मुख करायला लावणारा असल्याने महत्वाचा आहे. योगेश बोराटे यांचा वैचारिक लेख, डॉ. संजय मेस्त्री यांचा पौराणिक नाटकाची चिकित्सा करणारा लेख वैशिष्ट्यपूर्ण आहेत. 'मराठी गझल क्षेत्रातील माझी वाटचाल' ही डॉ. अविनाश सांगोलेकरांची लेखमाला 'अक्षर वाङ्मय'मधून प्रकाशित होते आहे. या मालिकेतील ४ था लेख प्रसिद्ध करताना आम्हाला आनंद होत आहे.

लेख आणि लेखमालेशिवाय पाच परीक्षणे आणि कवितांनाही सदर अंकात स्थान देण्यात आले आहे. पाच परीक्षणांमध्ये डॉ. सुरेश सावंत यांनी केलेले 'ऊब ही महीतली' या पुस्तकाचे परीक्षणही समाविष्ट आहे. 'ऊब ही महीतली'च्या प्रकाशन सोहळा प्रसंगीची व्याख्याने आणि त्याच पुस्तकावरील परीक्षण हे सर्व सदर अंकात एकाच वेळी वाचकांसमोर ठेवता आले यांचा आनंद वाटतो.

‘अक्षर वाङ्मय’ चीवर्गणी मनीऑर्डर / धनादेश / धनाकर्ष संपादक
‘अक्षर वाङ्मय’ या नावे किंवा मेल ट्रान्सफरने वर्गणी जमा करावयाची
असल्यास भारतीय स्टेट बँक शाखा, अहमदपूर, जि. लातूर
येथे जमा करावी.

खाते: संपादक ‘अक्षर वाङ्मय’ खाते क्र. ३६८३२८४६७५६

IFSC बँक क्र. SBIN - 0020041 या बँकेतील

अक्षर वाङ्मय खाते क्र. ३६८३२८४६७५६

वार्षिक वर्गणी रु. ५००/-

द्विवार्षिक वर्गणी रु. ९००/-

पंचवार्षिक वर्गणी रु. २०००/-

गुगल पे नं.- ९४२३६५५८४९

वाघाचा डोंगर

आप्पासाहेब खोत

या कादंबरीतून आलेले प्रश्न समकालीन वास्तवाला भिडणारे आहेत. प्राचीन काळापासून निसर्ग सवेदनांना साद-प्रतिसाद देणारा माणूस, त्या माणसाच्या आत नांदणाऱ्या भ्रष्टतेची ही गोष्ट आहे. त्यात सर्व बाजूने आपल्या असतेपणाच्या खुणा मिटवणारा भावशून्य राक्षसी वृत्ती-प्रवृत्तीच्या माणसाचा कळप, आपल्याला उत्तर आधुनिकतेची स्वप्न दाखवणारे त्याचे कॉर्पोरेट जग, त्याच्या अवकाशात आपल्या अस्तित्वाला प्राणपणाने जपण्यासाठी झटणारी माणसं आणि मानवी घडणीतील हा असमतोल पेलू न शकणाऱ्या निसर्गाचा कोसळ आहे. येथे निसर्ग आणि मानवी संबंधाची सुखदुःखाशी निगडित असलेले एक अदिम नाते स्पष्ट आहे. - दा. गो. काळे

वाघाचा डोंगर
आप्पासाहेब खोत

भ्रमणध्वनी : ९८२२१९२०१४

प्रकाशक : शब्दशिवार प्रकाशन, मंगळवेढा, जि. सोलापूर

किंमत रु. ४०० /-

भ्रमणध्वनी : ९४२३०६०११२

विविध नागरी सेवातील ११ अधिकाऱ्यांच्या यशोगाथा
स्पर्धा परीक्षांचा 'धर्मग्रंथ' सिद्ध झालेले पुस्तक

स्टील फ्रेम

ते-मी-तुम्ही

फारुक नाईकवाडे

डॉ. श्रीकर परदेशी (IAS)
अजित जोशी (IAS)
दिलीप जवळकर (IAS)
विश्वास नांगरे-पाटील (IPS)
हेमंत निंबाळकर (IPS)
रविकिरण गोवंकर (IFS)
विश्वास सपकाळ (IFS)
अभिनव कुंभार (IRS)
नवीन जांभुळकर (IPS)
राजेश कडोले (CBI)
मुशिल गायकवाड (IRTS)

राष्ट्रचेतना प्रकाशन, मुंबई. | पृष्ठे २४५ | किंमत रु. ४७०/-

वितरक : ०२०-२४४५३०६५/२४४८३१६६ ksagaronline.com

प्रथम आवृत्ती मे २००७ | नवी ६६ वी आवृत्ती प्रसिद्ध

प्रति, _____

Book-Post

इंटरनेट आवृत्तीचे संकेतस्थळ

<https://aksharwangmay.org>

प्रेषक,

डॉ. नानासाहेब सूर्यवंशी, 'प्रणव' रुक्मे नगर, थोडगा रोड, अहमदपूर, जि. लातूर-४१३५१५

'अक्षर वाङ्मय' हे मासिक प्रकाशक रेखाताई नानासाहेब सूर्यवंशी यांनी प्रतीक प्रकाशन, 'प्रणव' रुक्मे नगर, थोडगा रोड, अहमदपूर, जि. लातूर-४१३५१५ येथे प्रकाशित केले.